

KIESRAAD

GEVESTIGD IN HET GEBOUW VAN HET MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN TE 'S-GRAVENHAGE - TEL. (070) 77 77 11

30/77

Schedeldoekshaven 200
Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

De Staatssecretaris van
Binnenlandse Zaken
Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

Uw brief van

Ons kenmerk

's-Gravenhage.

3 juni 1988,
CW88/59/U1

4045

29 juli 1988

Onderwerp

adviesaanvraag i.v.m. voorlopig
verslag wetsvoorstel tot
algehele herziening van de
Kieswet

Bij brief van 3 juni j.l. heeft u de Kiesraad een drietal kwesties voorgelegd welke in de inbreng voor het voorlopig verslag bij het wetsvoorstel 20264 (algehele herziening Kieswet) aan de orde zijn gesteld. Dit betreft: (1) de indeling in statenkieskringen, (2) de zeteltoedeling aan lijstencombinaties en (3) de restzetelverdeling.

U vroeg de Kiesraad zo mogelijk vóór medio augustus over deze kwesties advies uit te brengen, en indien dit niet mogelijk was in elk geval over de punten 1 en 2.

De Kiesraad heeft hierover beraadslaagd in zijn vergadering van 29 juni 1988. Tijdens deze beraadslaging bleek de Raad dat de kwestie van de restzetelverdeling zo complex is, dat het gewenst is deze in een tweede vergadering opnieuw aan de orde te stellen.

De Raad acht zich wel in staat thans over de beide andere punten te adviseren. Het lijkt hem beter nog geen concrete tekstvoorstellen te doen, doch daarmee te wachten totdat u uw standpunt hebt bepaald.

1. De indeling in statenkieskringen

De fractie van de PvdA neigt ertoe de kieskringindeling voor de verkiezingen van provinciale staten te laten vervallen t.a.v. die provincies die een kieskring vormen voor de verkiezingen van de Tweede Kamer; de fractie van het CDA suggereert de indeling in kieskringen t.b.v. de statenverkiezingen over te laten aan provinciale staten. Blijkens uw adviesaanvraag spreekt de door de CDA-fractie gedane suggestie u aan.

Bou.5

VERZOEKE BIJ BEANTWOORDING DATUM, KENMERK EN ONDERWERP TE VERMELDEN

De Kiesraad heeft beide suggesties in zijn vergadering besproken. De gedachte de indeling in statenkieskringen geheel te laten vervallen, komt de Raad rigoreus voor. Hij kan zich voorstellen dat in bepaalde provincies behoefte bestaat aan een regionaal gedifferentieerde kandidaatstelling. De gedachte de indeling in statenkieskringen aan provinciale staten over te laten spreekt de Kiesraad aan. Zij past in het decentralisatiebeleid van de regering. De Raad heeft zich de vraag gesteld of deze mogelijkheid kan leiden tot "gerrymandering" (het manipuleren met de indeling in kieskringen), doch hij voorziet in ons stelsel, waarin geen sprake is van op zich zelf staande kiesdistricten, geen problemen van deze aard.

De Kiesraad is met u van mening dat in de wet dient te worden bepaald dat het grondgebied van de statenkieskringen niet de grenzen van kamerkieskringen mag overschrijden.

De Kiesraad meent u te moeten ontraden in de Kieswet een bepaling op te nemen inhoudende dat provinciale staten bij de indeling in statenkieskringen zoveel mogelijk de indeling in samenwerkingsgebieden ingevolge de Wet gemeenschappelijke regelingen dienen te volgen. De Raad verwijst naar zijn standpunt, neergelegd in het advies van 31 december 1987 over de kieskringindelingen van Nederland. Een bepaling van de genoemde strekking acht hij een onnodige beperking van de beleidsvrijheid van provinciale staten. Het ligt voor de hand dat provinciale staten bij de indeling in kieskringen acht zullen slaan op artikel 7 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

2. Zeteltoedeling lijstencombinaties

U vraagt de Raad tevens advies over de suggestie van de fractie van D66 de stemmen uitgebracht op een tot een lijstencombinatie behorende lijst die niet zelfstandig een zetel heeft behaald, ten goede te laten komen aan een lijst van de combinatie die wel aan die eis heeft voldaan. Ook de fracties van PPR, PSP en GPV doen suggesties in die richting.

De Kiesraad wijst erop dat aan de totstandkoming van de desbetreffende bepaling (art. N 2a, tweede lid, van de huidige Kieswet; art. O 4 van het wetsvoorstel) een uitgebreide discussie is voorafgegaan.

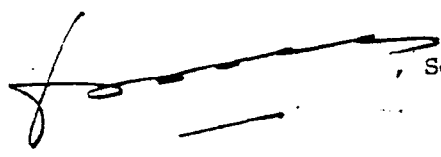
Bij wet van 23 mei 1973, Stb. 268, is in de Kieswet de mogelijkheid van lijstencombinatie opgenomen. De Staatscommissie-Cals/Donner, die het voorstel daartoe had gedaan, had voorgesteld als eis te stellen dat ten minste één van de verbonden lijsten zelfstandig een zetel zou behalen. In zijn advies over het voorstel van de staatscommissie stelde de Kiesraad voor een verdergaande voorwaarde te stellen, te weten dat van de in een lijstverbinding begrepen lijsten alleen die lijsten voor toewijziging van een zetel in aanmerking kunnen komen die ten minste de kiesdeler hebben behaald. Dit komt overeen met hetgeen thans door de D66-fractie wordt beoogd.

Bij de nadere advisering over het wetsvoorstel ging de Kiesraad nog verder door voor te stellen te bepalen dat gecombineerde lijsten die niet zelfstandig de kiesdeler behaald hadden, voor de vaststelling van de verkiezingsuitslag geacht zouden worden niet deel uit te maken van de lijstencombinatie. De regering hield, ondanks andere geluiden uit de Tweede Kamer, vast aan dit laatste voorstel, daartoe aanvoerende, dat voorkomen moest worden dat aan een combinatie van kleine, weinig samenhangende groeperingen, waarvan er één met moeite de kiesdeler heeft gehaald, verscheidene zetels zouden kunnen toevallen.

Een amendement-Jongeling ertoe strekkende het eerste voorstel van de Kiesraad (en derhalve het huidige voorstel van de D66-fractie) in de wet neer te leggen, werd niet aanvaard. Minister Geertsema had aanvaarding van dit amendement met klem ontraden, omdat daardoor de mogelijkheid van misbruik door splinter-groeperingen te zeer zou worden bevorderd. Dit argument geldt thans nog onverkort. Hierbij moet worden opgemerkt dat bij de kieswetswijziging van 1973 de de mogelijkheid van lijstencombinatie alleen werd gecreëerd voor de Tweede-Kamerverkiezingen en - door aanvaarding van een amendement-Veerman - de statenverkiezingen. Bij de thans aanhangige herziening van de Kieswet wordt voorgesteld de mogelijkheid van lijstencombinatie ook te openen voor de gemeenteraadsverkiezingen. In de memorie van toelichting bij het voorontwerp algehele herziening Kieswet heeft de Kiesraad als argument voor het bestaan van lijstencombinaties bij de gemeenteraadsverkiezingen gebezigd, dat het gevaar voor misbruik van lijstencombinaties bij gemeenteraadsverkiezingen voldoende wordt tegengegaan door de bepaling dat een lijstencombinatie slechts in aanmerking wordt genomen voor zover de deelnemende lijsten voldoende stemmen hebben verworven om op eigen kracht een zetel te halen (zie § 9.2.2. memorie van toelichting bij het wetsvoorstel herziening Kieswet). Een wijziging van die bepaling, zoals thans door de D66-fractie voorgesteld, zou dan ook de vraag doen rijzen of het bestaan van lijstencombinaties bij gemeenteraadsverkiezingen dan nog wel verantwoord is. De voor- en nadelen tegen elkaar afwegend geeft de Kiesraad in meerderheid de voorkeur aan de thans geldende en ook in het wetsvoorstel vervatte regeling boven de regeling zoals voorgesteld door de fractie van D66. De Raad overweegt daarbij dat de belemmeringen die de huidige regeling opwerpt voor kleine partijen nauwelijks als een aantasting van het beginsel van evenredige vertegenwoordiging kunnen worden beschouwd. De Raad wijst erop dat behalve aan het streven naar maximale evenredigheid ook aan het belang van de bestuurskracht aandacht dient te worden gegeven. Vanuit laatstgenoemd gezichtspunt bezien valt de voorkeur te geven aan een regeling waarvan een stimulans uitgaat om te komen tot een bundeling van groeperingen. Van de regeling voorgesteld door de D66-fractie gaat een zodanige stimulans niet uit. Integendeel, zij kan de deelname van splintergroeperingen aan de verkiezingen aanmoedigen. De meerderheid van de Kiesraad geeft om die reden de voorkeur aan ongewijzigde handhaving van art. 0 4 van het wetsvoorstel.

De Kiesraad,

 , Voorzitter

 , Secretaris